СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 219. Джерзи Сити, Н. Дж., понеділок, 21. вересня, 1925. VOL. XXXIII. No. 219. Jersey City, N. J., Monday, September 21, 1925. THREE CENTS

Церкви кажуть, що громадянство проти прогибіції.

ВАШИНГТОН, 18. червня. — Федеральна рада церков Христа заявляе в послідній части звіту зі своїх розслідів над прогибіцією в Злучених Державах, що головною причиною невдачі уряду при виконуванню прогибіції є ворожнеча американського громадянства.

Звіт стверджує на основі широких розслідів, що більшість американського народа противиться прогибіції. Великі бизнесмени всі противляться прогибіції. Провідники робітничих юний майже всі за обмеженнем прогибіції та заведеннем легкого вина й пива. Лишень серед редакторів американських газет найшли дослідники більшість за прогибіцією.

СПОДЮТЬСЯ ПОВАЖНОЇ БОРОТЬБИ ЗА ФРАНЦУСЬКІ ДОВГИ.

ВАШИНГТОН, 18. вересня. — В своїй тижневій розмові з представниками американських газет президент Кулидж завзивав їх, щоби вони піддержували американський уряд підчас його торгів з представниками Франції за сплату воєнних довгів. З того видно, що уряд припускає, що справа з французькими довгами не обійдеться без довгих переп'алок.

ПЕРЕЛЕТІВ 302 МИЛІ ЗА ГОДИНУ.

НЮ ЙОРК, 18. вересня. — На так званім летничім поли Мичела відбувалися проби лету для наближаючихся перегонів летунів. Підчас сеї проби поручник американської армії Алворд Вілємс літав зі скоростю 302 миль на годину. Се найбільша скорість, яку досі осягнула людина.

БИТВА МЕЖИ КИТАЙСЬКИМИ БАНДАМИ ВІДНОВЛЯЄТЬСЯ

НЮ ЙОРК, 18. вересня. — Нюйорській поліції вдалося нині рано довести до нової угоди межи борючимися зі собою китайськими бандами, але вже сполудня угоду нарушено, бо в околиці Питсбурга вбили члени одної банди члена другої. Поліція сейчас арештувала пів тисячки Китайців.

ПОВАЖНІ ЗАВОРУШЕННЯ В БОЛІВІЇ.

ЛЯ ПАС, Болівія, 18. вересня. — В Болівії назрівають поважні заворушення. Проти ново вибраного президента Вілянуева підноситься заверуха, яка має на ціли не допустити його обняти уряд. Старий уряд проголосив воєнний стан у кількох округах.

КУЛИДЖ ОБОРОНЯЄ КЕЛОГА В СПРАВІ САКЛАТВАЛИ.

ВАШИНГТОН, 18. вересня. — Президент Кулидж виступив з публичною обороною секретаря стейту Келога за відкликанне дозволу на приїзд до Америки комуністичного посла Саклатвали.

Президент каже, що посла не пущено сюди не яко англійського урядника, але яко приватного горожанина.

ПОМЕР НА КОРАБЛИ.

НЮ ЙОРК, 18. вересня. — На кораблі Мавретанії з Кунард Лайн помер підчас подорожи з Европи до Америки Августин Морос, 50-літний мешканець Ню Бритена, в стейті Конетикат. В понеділок вечером він сильний і дужий пішов спати, випивши собі склянку пива. Рано корабельний послугач застав його в ліжку без життя. Тіло не похоронено на морю, але на припорученя родини, повідомленої бездротним телеграфом, привезено до Ню Йорку.

ДАЮТЬ КРОВ НА РАТУНОК ЖИТТЯ НЕМОВЛЯТИ.

БОЛТИМОР, Меріленд, 18. вересня. — Місцевий шпиталь університету Джана Гапкинса мав послідними днями богато случаїв немовлят, хорих на всякі жолудкові недуги через спеку. В більшости случаїв спека відбилася на немовлятах так, що лишень перелиття крови з дужих осіб могло їх удержати при життю. Майже в кождім случаю родичі без вагання жертвували свою кров для вратовання дитини. За кілька днів лікарі шпиталя отворили жили 12 батькам і матерям та переляли кров 18 дітям.

З них двоє були так ослаблені недугою, що й перелляття крови їм не помогло.

НАЙШЛИ СЛІДИ ВИМЕРЛОГО ПІВНІЧНОГО ПЛЕМЕНИ.

СІЕТЕЛ, Вашингтон, 18. вересня. — Др. В. Р. Смит, член геольогічного уряду в Вашингтоні, найшов за гірським хребтом Брукс, що становить північну границю Аляски, останки вимерлого нині племени тубилців.

Здовж ріки Колвила стоять ще по нині шатра та камяні будівлі, а в них повно всякого деревляного начиння та наряддя. Племя, що поселяло сі доми, вимерло певно вже століття тому назад, як се можна вносити зі струпішілих цихр шатер.

Др. Смит збирається влаштувати спеціяльну виправу учених в сі околиці.

УРЯД ЗАБОРОНЯЄ ҐАЗЕТНІ ВИГРАВКИ.

ВАШИНГТОН, 18. вересня. — Правилки почтового уряду признали даванне надгород ґазетами за найдення означених ними банкнотів за безправне.

На сей плян попала одна нюйорська ґазета. Вона проголосила, що вона дасть 50 долярів тому, хто принесе її долар з певним, означеним нумером. За нею пішли другі ґазети, які собі стали оголошувати подібні надгороди. Почтовий уряд станув на становищи, що такі надгороди, се чиста льотерія, та загрозив ґазетам, що не дозволить їх пересилати почтою, як вони не перестануть сих виправок.

СТАРИЙ, АЛЕ НЕ СТАРОМОДНИЙ.

НЮ РОШЕЛ, Ню Йорк, 17. вересня. — Тут обходив свої 102-і уродини Генрі Леві. Відвідуючим його газетярам заявив старець, що він курить і жує тютюн, але пити перестав, бо тепер не можна дістати доброго напитку. Він виступив проти старших людий, які нарікають на деморалізацію молодежи, — кажучи, що так усе нарікали старі, не розуміючи молодости.

РОБІТНИЧИЙ КОНГРЕС У КАНАДІ ПРОТИ ЕМІГРАЦІЇ.

Два тижні тому відбувся в Оттаві конгрес робітничих юний. На першім засіданню говорив межи иншими Канадійцями премієр Кінг. На конгресі радили над ріжними проблемами робітничого населення Канади, а між иншим говорили також про еміграцію до Канади. Заступник президента конгресу п. Симпсон сказав, що „в робітниках вмовляють, що Канада потребує еміграції." Тимчасом, після його думки, „всякий фармерський робітник, що емігрує з Англії, погіршує стан англійського рільництва." Він твердив, що з Англії від року 1919 виїхало вже яких 100,000 фармерських робітників. Робітничі організатори говорили і писали в Англії правду, коли ганили еміграцію зі Старого Краю.

Канадійський репрезентант представляв конференції число безробітних минувшої зими з Торонто, з Вінніпеґу і других канадійських міст. Опираючись на сумній цифрі безробітних, делеґати висловлювалися проти еміґрації до Канади.

БАЛАКАЮТЬ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ВІЙНИ.

В звязи з напруженнем межи Англією і Туреччиною за країну Мозуль англійські газети починають писати про можливість війни і виказують, що та війна потягнула би за собою необчислимі наслідки. Адміністрація Мезопотамії від р. 1918 коштує Англію 150 міліонів фунтів стерлінгів. А війна потягнула би за собою такі кошта, яких на разі не в силі обрахувати.

Противники окупації королівства Ірак, до якого належать нафтові терени Мозуля, домагаються евакуації і взагалі полишення авантурничої політики в Мезопотамії.

Нашим читачам пригадуемо, що за Мозуль у Мезопотамії англійський уряд в р. 1923 згодився на прилучення Галичини до Польщі.

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ УКРАЇНИ.

З Харкова доносять, що теперішний голова економічної ради в Москві Лев Троцький дав свою згоду на побудованнє на Україні на Дніпрі великої гидро-електричної стації о силі 300,000 коний.

Троцький мав заявити, що Союз Радянських Републик запросить до будови гидро-електричної стації американських інжинірів і на сю ціль уряд асигнує $500,000, а виконанне цілого проекту має коштувати $200,000,000.

Від себе додамо, що большевики носяться з плянами електрифікації України вже від кількох літ, однак доси справа поза балачки і обітниці не поступила ні на один крок. Боімося, що в тої обітниці вийде пшик, бо звідки большевики роздобудуть $200,000,000?

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДЯНИ!—

За послідних 10 літ переслала американсько-жидівська іміґрація сорок сім міліонів долярів на поміч Жидам в Европі. В суботу, дня 12-ого вересня с. р. представники Жидів на своїх зборах в Филаделфії рішили зібрати негайно дальших ПЯТНАЙЦЯТЬ МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ на кольонізацію України і Палестини та на поміч жидівському населенню.

А що зробили ми американсько-українська іміграція в час, коли краєви грозить повна руїна всього національного життя? Коли побіч голоду, холоду, повені, лляння кидаеться на нас із послідним ударом і відбирає все наше державне шкільництво, ми, американська іміграція мовчимо і приглядаємось мукам своїх братів.

Чи заслугуємо ми на назву братів?

Іміґранти! Крайна пора стати до праці! Крайна пора іти з помочю загибаючій нації, бо ще хвилина, а може бути запізно! На поміч! Ратуймо Народ від руїни!

Всі жертви пересилайте негайно до Обєднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. Franklin St., PHILADELPHIA, PA.

Обєднане Укр. Організацій в Америці.

КІЛЬКА ЦИФР ЗІ СУДОВОЇ СТАТИСТИКИ В КАНАДІ.

Статистичне бюро федерального уряду оголошує кілька інтересних цифр з криміналістики в р. 1924. До 30. вересня 1924 р. в канадійських судах було засуджених за ріжні злочини 16,258 осіб. Рік передтим видано 15,188 судових присудів на ріжні кари. Процентово число злочинств збільшилось о 7 процент.

З головних злочинців засудили 22 убийників за морди. В р. 1923 було всіх засуджених за морд 15 осіб. За грабіж і заломи до домів і склепів було в 1924 р. засудженях 1558, а в 1923 р. 1175. За збройний напад на дорогах і за вимушенне під загрозою оружа засудили канадійські суди 146 осіб.

В противенстві до американських судів в Канаді злочинців дуже бистро судять і при тім примірно карають. На убийників за морди видають з правила кару смерти. Часами кару смерти генеральний говернор на внесенне федерального кабінету замінює на кару вічної вязниці.

Проти кари смерти кількакратно підносили заміти і навіть в парляменті були старання за знесенням кари смерти. Однак більшість парляменту є того погляду, що знесенне кари смерти причинилобся до зросту числа мордів і тому такі внесення не здобувають більшости голосів.

НОВІ ПОЧТОВІ ОПЛАТИ В КАНАДІ.

Почтовий уряд Канади повідомляе, що з днем 1. жовтня с. р. будуть обовязувати нові почтові оплати, усталені на міжнароднім почтовім конгресі в Стокгольмі в р. 1924.

Після нової почтової тарифи оплата звичайних листів, що не переносять ваги одної унції, буде виносити 8 центів. За дальші унції має доплачуватися по 4 центи. Се не відноситься до листів, висиланих до ріжних країв Імперії і Північно-Американського континенту. Оплата до тих країв остає не змінена.

Оплата почтових карток має виносити 4 центи.

КОНЦЕСІЇ ФОРДА В РОСІЇ.

Між Фордом і урядом СССР ведуться переговори в справі концесій на основанне двох автомобільних фабрик в Росії. Одна з них має станути під Москвою, друга на Сибірі. Форд зобовязується урухомити фабрики до 1. січня 1927 р. Концесія тривати-ме 20 літ.

ЗА ШПІОНАЖУ.

В Минську на советській Білоруси розстріляли большевики 15 Поляків, яким закинули шпіонажу в користь Польщі.

МАРШАЛ ПІЛСУДСЬКИЙ СТАНЕ ПЕРЕД СУДОМ.

З Варшави прийшла вістка, що Пілсудського потягнуть перед військовий суд за те, що скритикував непарляментарними словами міністра військових справ і свого дуже завзятого противника Сікорського. Пілсудський гнівається з теперішнім міністерством і не був навіть на маневрах, хоч він одинокий в Польщі має найвисший військовий титул маршала.

СМЕРТЬ АВСТРІЙСЬКОГО ВОЕННОГО ВОЖДА.

З Відня доносять, що у Вінтембергії помер бувший начальник штабу всіх австрійських війск в часі війни ген. фон Гецендорф. Він був найвиднійшою постатю між всіми австрійськими генералами і його впливам можна подекуди приписати, що прийшло до війни.

ВБИВСТВО ЧЕРВОНОГО ГЕНЕРАЛА.

Відомого советського командира кінноти Котовського замордував його власний адютант. Советська влада підозріває, що плян замаху вийшов від Румунів, бо Котовський був найпалкійшим речником визволення Бесарабії. Демонстраційний похорон вбитого відбувся в Одесі.

ЖЕРТВА НАУКИ.

До Вінніпеґу наспіла сумна вістка про смерть університетського професора геольогії В. Е. Котлера, який недавно помер на малярію в Танґаніка, в Африці. Він іменно виїхав в своїм часі до Африки, як голова наукової експедиції, щоб звідтам привезти кости величезного динозавра, якого відкопали перед війною Німці. При тім він заразився малярією і помер.

В марті с. р. писав небіщик Котлер, що він вже вісім місяців важко працює над вигреблюваннем і чищеннем костий велитенського динозавра; деякі части велита-динозавра вже були професором обезпечені, однак цілого динозавра він вже тоді не думав видобути зі землі, а то тому, що в тім місци, де лежав динозавр, шаліли колись води, які розпесли кости лежачого там велита. Все таки те, що професорови Котлерови удалося видістати, має представляти величавий оказ передпотопової звірюки.

Чічерін хоче взяти Польщу і Румунію за союзників СССР.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 18. вересня. — Польський міністер закордонних справ граф Александер Скршинський, який тут був на Зборі Ліги Народів, заповідав, що виїздить відсі до Парижа, але замісць того виїхав нагло до Варшави.

Виявилось, що він поїхав на стрічу з російським советським комісарем закордонних справ Григорієм Чічеріном, котрий приїхав нароком на сю розмову до Варшави.

Кажуть, що метою Чічеріна є розбити французько-німецькі переговори у справі Ренської угоди. Яко противагу до сього, кажуть, він висуває Східну угоду, яку підписали-б по одній стороні Росія, а по другій Польща, Румунія, Чехо-Словаччина і балтійські, а може й балканські держави.

Забезпечивши мир на Сході, всі ті держави перестали-б проти себе оружитись та готовити війну.

Чічерін, як кажуть, обіцює вдруге оголосити Риську границю ненарушимою, а зокрема всім умовним державам комерційні уступки.

АНГЛІЙСЬКА ЗИМНА ВОДА НА ГОЛОВУ ЛІГИ.

ЖЕНЕВА, 18. вересня. — Вчера виголосив в розоружній комісії Збору Ліги Народів промову англійський делегат сер Сесил Герст, яка була студеною водою на голови внесців розоружних предложень.

Він сказав, що Ліга Народів уже мала внесення на міжнародні мирові суди і на розоруження, але їх погребала і тому не повинна вириватися з новими, поки не певна успіху.

Герст казав, що народи повинні наперед приготовити до розоруження свої воєнні штаби, а також витворити відповідний громадянський настрій, а щойно тоді говорити про світові розоружні збрання.

Тому він радить з розоруженнем іти повoли.

Се не подобалось континентальним делегатам, котрі кажуть, що говорити про приготовлене до розоруження воєнних штабів се одно що доручувати бучерам причувати публику живитись яриною.

Покищо думку англійської делеґації підперла тільки Австралія й Італія.

НІМЦІ ІДУТЬ СЮДИ.

БРЕМЕН, Німеччина, 18. вересня. — Німецька делеґація на міжпарляментарну унію виїхала відсі сьогодня до Америки під проводом голови німецького парляменту Павла Лебе пароплавом Бремен.

ВИТАЮТЬ ГІНДЕНБУРГА.

ЕССЕН, Рурщина (Німеччина), 18. вересня. — Вчера вечір приїхав сюди президент Німеччини фон Гінденбург в товаристві міністрів.

Його побут зійшовся зі святом міста з приводу відходу французької окупаційної армії, отже публика витала його дуже овацийно. Сотки тисяч народу вийшло на дворець, коли приїхав Гінденбург.

ВЯЗНЯТЬ КОМУНІСТІВ.

РИМ, 18. вересня. — Італійська влада увязнила комуністів у Флоренції і в Месині, де вони приготовляли „переворот".

ТУРЕЦЬКА КУЛЬТУРА.

ЦАРГОРОД, Туреччина, 18. вересня. — Турки зачали наслідувати свого президента Мустафу Кемала пашу і скидати фези а носити капелюхи.

Одночасно повідомляють з Мосула (в Мезопотамії), що на одну часть того краю напали Турки і виганяють відтам багнетами христіян, з жінками і дітьми. Деякі вісти говорять, що Турки по звірськи мордують там христіян.

КООПЕРАТОРИ ІДУТЬ ЗАГРАНИЦЮ.

ХАРКІВ, Україна, 16. вересня. — Відсі виїздять закордон представники всеукраїнського кооперативного обєднання. Ціль поїздки обзнакомлення з кооперацією Західної Европи.

ХОТІЛИ УБИТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО КОМІСАРЯ.

ВІДЕНЬ, 18. вересня. — Тут арештовано трох бувших царських офіцирів за змову проти тутешньої советської амбасади. Один з них се відомий російський монархіст полковник Федір Бородін.

Їх арештовано на донос, що вони хотять зґладити зі світа тутешнього російського большевицького посла Івана Берсіна.

Заговірники, як кажуть, нароком для сього приїхали сюди з Болгарії.

СМЕРТЬ ПОПСУЛА ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 16. вересня. — Конференцію представників Польщі і балтійських держав відкликано, як кажуть, з причини смерти латвійського міністра закордонних справ Мейеровича.

ГОРІВКА З ХЛІБА.

БЕРЛІН, 16. вересня. — Італійський інжинір [illegible] придумав прилад, яким добуває горівку з хліба.

Коли хліб печеться у печі, він кладе там сей прилад, який збирає пару і дистилює її та оставляє чистий алкоголь, що перше був у хлібному тісті.

„МИ" — РОСІЯ

Лев Троцький, колишній творець большевицької „червоної армії" і теперішній керовник центрального уряду для роздачі концесій при московськім правительстві, прийняв недавно у своїй палаті в Москві одного з провідників німецьких пацифістів, бувшого генерала барона Шенайха. Після цієї гостини барон Шенайх помістив у берлінській газеті „Фосіше Цайтунг" зміст того, що говорив йому Троцький, про основи теперішньої большевицької закордонної політики. З довшої розмови наведемо тут дословно декілька цікавіших відступів:

„РОСІЯ, — почав Троцький свій виклад, — не може сьогодня вступити до Ліги Націй, бо вона не може позволити, щоби більшість переголосовувала її в важних життевих справах.

„БЕСАРАБІЯ — це ДЛЯ НАС рана, поки ця країна не буде ЗНОВ належати ДО НАС. Безпосередньої военної небезпеки я звідти не бачу, бо ми напевне заховаемо спокій і не будемо робити дурниць. Бесарабський нарід симпатизуе з РОСІЄЮ. Крім того Румунія робить там стільки помилок, що час працюе на нашу користь.

„Також УКРАЇНЦІ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ належать ДО НАС, але ця рана не така дуже болюча, бо ця країна не належала ДО НАС перед війною. І супроти Поляків ми заховаемо спокій. До того треба, що правда, великої терпеливости, бо ще вчора Поляки застрілили на кордоні одного Росіянина. Знаемо теж цілком докладно, що пан Пілсудський і його прихильники раді-б шляхом популярної війни знов дійти до влади. Одначе, вони тричі надумаються, бо їм це добре відомо, що червона армія не дае зі собою жартувати."

Це невеличке інтервю з Троцьким говорить більше, ніж цілі книги. Не самим змістом большевицької закордонної політики в освітленню Троцького, бо він не новий. Суть цієї політики все зводиться до одного й того самого: Піддержувати на західно-українських землях під Польщею та в Бесарабії під Румунією надії на большевицьке визволення зпід чужого ярма, а одночасно заспокоювати і Польщу і Румунію, що нема небезпеки війни та що большевики цілком не спішаться воювати. Такі обосічні большевицькі заяви з виразною ціллю: і Богові свічка і чортові огарок — ми чули вже при ріжних нагодах. Особливо у відношенню до Польщі слідно в словах Троцького виразно це заспокоювання: і „рана" східно-галицька вже не так болить і ворога на польськім боці бачуть большевики тільки в Пілсудськім та його сторонниках, що, як відомо, тепер в Польщі не мають ніякого впливу.

Далеко цікавіша в наведених словах Троцького та форма, в яку він убрав свої думки, спосіб вислову, якого він ужив у своїй заяві. Маючи перед собою чужого німецького політика, Троцький міг позволити собі на більшу щирість у вислові, як нераз перед „своїми". Тут Троцький міг відкинути всі декорації, уживані большевиками для „внутрішнього ужитку", забув відразу і про те, що „Росія" урядово вже не існуе та що вживання самої назви „Росія" на означення радянського союза офіціяльно заборонене, забув про те, що замісць колишньої російської імперії офіціяльно існуе „вільний" союз сфедерованих радянських республик, словом ВІДКИНУВ УСЕ ТЕ ЛАХМІТТЯ, видумане большевиками для замилення очий своїх власних „інородців", і промовив щиро й отверто: „МИ — РОСІЯ". Ми — Росія — не можемо вступити до Ліги Націй, нас — Росію — болить бесарабська рана, до нас — Росії — належать Украї́нці у Східній Галичині.

Могло-б здаватися, що річ тільки в неточному вислові Троцького та що він всюди під „Росією" мае на думці НОВИЙ союз радянських республик, збудований на руїнах бувшої царської імперії та опертий на праві вільного самоозначення обеднаних у ньому народів. Але ні, — поняття „Росія" мае у Троцького свій ВЛАСНИЙ ЖИВИЙ ЗМІСТ і свое власне значіння. „Росія", в розумінню Троцького, це власне ТОЙСАМ державний организм, що був до недавна під владою царя, а тепер найшов тільки нового пана — большевиків. Вважаючи большевиків наслідниками царської влади у ТІЙ САМІЙ державній будівлі, Троцький говорить: ца країна належала „до нас" перед війною, а ця — не належала.

На цім ПРОДОВЖЕННЮ СТАРОЇ РОСІЙСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІДЕЇ опираеться ціла програма, яку ставить Троцький: Наперед іде в нього ПРИВЕРНЕННЯ ГРАНИЦЬ давної царської імперії. Тим то на першому місці болить його бесарабська рана, не тому, що румунська окупація нарушуе право вільного самоозначення Бесарабії, а тільки тому, що ця територія входила колись у склад царської імперії. З тої самої причини справа Східної Галичини стоїть для нього на другому місці. Вона болить його меньше, бо ця територія до Росії не належала. Її здобуття входило колись тільки в програму РОЗШИРЕННЯ ГРАНИЦЬ царської імперії і в тому виді перебирае її тепер большевицька політика.

Рідко коли зпоза большевицьких фраз про самоозначення народів показалося так яскраво правдиве облична большевицької державної програми, як у наведених вище словах Троцького. Це ЗАГАЛЬНА НАЦІОНАЛЬНА РОСІЙСЬКА ПРОГРАМА, яку без вагання підписати може і підпише кожний російський націоналіст. З другого боку у словах Троцького зарисовуеться виразно та глибока пропасть, що розділюе большевицьку політику від визвольних змагань цілого українського народу та зокрема його західних частин. Українські землі під Польщею змагають до визволення зпід польського ярма, але заміняти польську окупацію на московську вони не бажають. Помиляеться Троцький, коли каже, що Українці у Східній Галичині належать до — Росії. Вони НАЛЕЖАТЬ ДО УКРАЇНИ і хочуть разом з нею боротися за визволення й обеднання. А в цій боротьбі цілого українського народу за свою незалежність і соборність однаково стоять йому на дорозі і Польща і Росія.

М. К.

З ДОРОГИ.

З НЕЗНАНИХ ЗАКУТИН ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ.

(З розмови з ондим з наших молодих учених, який обїхав пряшівську українську землю в цілях науково-історичних).

„Пряшівська Русь". Як мало дотепер про неї знаемо. — Забута країна — от і все, що можна про ню сказати. І тому незнанню країни треба приписати це, що я виходив з дива, коли почув в глухих оселях, які віддалені на десятки кільометрів від етнографічно-української території, ту саму українську мову з лемківським говором, — яку чуемо в західній Галичині під боком Карпат. Дивним було для мене і це, що навіть останне українське село, положене уже на Спіжу, — ще до нині тримаеться твердо своеї української мови і своеї церкви. Се Остурня, послідна границя нашого розселення, яке вже острим клином вбиваеться між словацьке і польське населення. Бачучи це, я мимоволі думав над тим, яка сильна е експанзивна сила нашого народа. Бо коли би ми так з сеї найдальше на захід висуненої оселі хотіли посуватися по нашій українській території на схід, то треба би їхати з тиждень або й більше, щоби доїхати до послідних східних українських осель, які доходять до гір кавказьких.

І на тім цілім безмежнім просторі чути ту саму українську мову, побачиш ті самі народні звичаї.

Але вернім до нашої пряшівської Руси. Вона мусить цікавити нас Українців — хоч би з сеї причини, що творить тепер разом з Закарпатською Україною — ту часть західно-українських земель, які дісталися по розвалі Австро-Угорщини під чеську владу. Є вона одною з найменших одиниць українських західних земель, бо її населення числить тільки 250.000 душ, — але разом з Підкарпатською Україною, з якою вона етнографічно тісно звязана, числить тепер понад ½ міліона українського населення. Коли возьмемо під увагу вже те саме число, а з другої сторони зважимо цю обставину, що ті землі вбилися клином між Польщу, Мадярщину і Румунію — то побачимо наглядно політичну вагу тих земель. Се-ж живий кусник тіла великої української нації, якого доля не може і не сміе бути для української нації обоятною.

А тут ще на жаль приходиться нам сконстатувати сумний факт, що Пряшівська Русь цілком занедбана земля і то під кождим оглядом: національним, просвітним, культурним і економічним.

Подам кілька живих примірів, які зілюструють тамошні відносини. Питав прим. селян, яких стрічав по дорозі: „Чим ви е, чим ви себе почуваете?" Відповідають: „Гей, та ме Словаке".

„Словаке," відповідаю, „а прецінь „гуторите" не по словацьке а по руськи."

„Та гей, по руськи."

„Так ви Руснаки!"

„Гей, Руснаки!"

Сумне це, але правдиве. Однак не всюди так. Питаючи про те саме дітий, що ходять до школи, дуже часто відповідають „ми Руснаки."

Не лучше стоїть справа з інтелігенцією. Стрічав я богато священиків і учителів. Старші по найбільшій части русофіли.

Случився мені слідуючий випадок. Ледви познайомився я з одним парохом в селі К., так він мене питае:

„А ви удки?" „З Галичини," відповідаю. „Так ви Українец чи русскій?" „Українець," кажу і не спускаю з него очий. Він змявся, нахмурився і різко відповів: „Я Українців не люблю; вони впроважують роздор межи обома народами Великоруським і Малоруським. Тут е Росія, — Русь від Пряшева аж до Владивостока." Я тільки звернув йому увагу, щоби він дещо загамувався з своїми патріотичними почуваннями і скінчив з ним розмову.

Але се був виїмок. Молодші парохи зовсім інакше думають і відчувають. Прим. треба було мені переночувати в місцевости Н. і я заїхав до пароха, бо деинде не було місця. Під вечер зійшла розмова на національне питання. Розуміеться, повторилося стереотипічне питанне пароха до мене, чим я е по національности. „Українець", відповів я коротко. Сим разом він не насупився на мене, а навпаки зараз же свобіднійше почав зі мною говорити. „Се мене радуе, що Ви Українець. Я себе також ним почуваю, — а впрочім треба вам знати, що тут цілий нарід хоче України. По церкві що неділі приходять до мене мої парохіяне і се мені все торочать."

Таке я чув в кількох місцевосцях і саме в таких далеких і забитих від світа, що й ніколи такого там почути не сподівався. Такі самі типи стрічав і межи учителями. Много з них е дещо збитих з пантелику і самі не знають, чого хотять. Але їх легко можна переконати. В кількох випадках мені се удалося. Найгірше е одначе те, що ними ніхто не займаеться, ніхто не інтересуеться. Школи церковні без державного догляду, — з чого виходить се, що кождий вчить як хоче і як може, без пляну, без системи. А найтяще з фонетикою. Вона стрічае на сильний опір, та сему не треба дивуватися. Найбільшим ворогом е наше фонетичне „і".

Це одначе справа часу і вона згодом проясниться.

Один з учителів запевняв мене, що мова в него чисто українська, народна, тільки дух руський (не русский). Я сьому не перечив, бо уважав, що це тільки переходовий обяв, який мае свое оправдання.

Треба дивуватися, що той „руський дух", як вони його називають, під мадярською владою взагалі не заник та, що передержав цілі століття. Тут не можна тісно дивитися на ті обставини. Не можна радикально викорінювати тутешного консерватизму, — бо він всеж таки мав і мае свої добрі сторони. Всьо можна направити, а треба тільки праці, а ґрунт для неї всюда незвичайно добрий. Що так дійсно е, про те наочно можна переконатися в тих місцевостях, де е учителі Галичани. Там така зміна в селі, що здаеться наче о кілька десятиліть воно пішло вперед. В тих селах процвитае народне життя, іде наука і поступае просвіта. Се ще один доказ більше, що тільки на чисто народній мові може рости і розвиватися просвіта. Економічний лихий стан, який тепер відбиваеться так пекучо на населенню, спричинений по части темнотою і анальфабетизмом і тим браком охоти до науки, яка подавана старими учителями була чимсь мертвим, бездушним. Не диво, що анальфабетизм е так сильно поширений. Є цілий ряд громад, де від цілих років нема шкіл, де населенне тупе і неохоче. А нема його кому піднести, йому допомогти. Річ ясна, що до цего обовязаний в першій мірі чеський уряд. І тому булоби вказаним звернути увагу урядовим чеським чинникам на се лихо. Сей стан подекуди тут навіть гірший чим на Підкарпатській Руси, де більшість шкіл всеж таки е в державнім завіданню і де уже о много ліпше зорганізоване учительство!

Ми звернули увагу на деякі цікавійші прояви життя Пряшівської Руси — які може і дещо причиняться до поширення зацікавлення тими землями серед української сусцільности. Пряшівська Русь се набільш осиротіла і занедбана — але проте й найбільше уважної помочи потребуе. Не забуваймо на ню, бо й там живуть наші брати.

ДВА ОБЄДНАННЯ.

(Галицькі Обєднання з 1900 і 1925 р.)

Українці, на жаль, як податливі бували супроти чужих, особливо супроти Поляків і Москалів, так уперті і незгідливі все були супроти своїх. Навіть в часах найбільшої всенародньої потреби вони спорили і розходилися; а як не було дійсної причини до спору і розділу, то люцці собі винайдуть, аби конче на своїм поставити.

Теперішне обеднанне розділених сторін се не перша така подія в галицькій Україні. Дтайцять пять літ тому перепровадилась подібна акція, котру, яко один з її учасників, старшим пригадую, а молодшим коротко, подаю до відома, бо не маю жадних записок ані тодішніх газет.

За настанням трохи живійшого національного руху межи галицькими Українцями після введення конституції зачали й творитись у них також партії, передусім дві: „(старо)русская" або москвофільська і „народня" або „українофільська." Зразу переважала перша з них, маючи у своїх руках едину тоді політичну ґазету „Слово" і едину політичну орґанізацію „Общество Русская Рада." Але коли народовці спромоглись на свою власну політичну ґазету „Діло", котра щораз більше випирала „Слово" і пізнійші москвофільські орґани, та відтак коли вони в більшім числі увійшли до сойму і заложили свое окреме політичне товариство „Народна Рада", тоді вони вже зовсім перемогли.

Але враз із тим зачались межи ними й розколи. Часть молодших народовців, особливо улягаючі наукам Драгоманова, закидали старшим, що сі замало поступові; що дбають лиш о справи національні і просвітні, а справи економічні („жолудкові") і соціяльні лишають на боці, що податливі супроти клерикалізму, і т. і. Вони створили отже в тім дусі окрему „радикальну" партію, котра видавала зразу брошурки, а потім і часописі, іменно в 1890-их роках „Народ", до котрого дописував і Драгоманов. Першими і головними визнавцями і носильниками радикалізму були Франко і Павлик.

В 1899 році Евген Левицький і Володимир Охримович стали видавати півмісячник „Будучність" з досить острою полемікою проти народовців, але без виразної тенденції сталого розриву з ними і творення цілком окремої орґанізації. „Діло" довго не відповідало, але готовилось евентуально до відповіди. Міжтим показалось, що тої відповіди й не потрібно, бо межи обома сторонами, редакторами „Будучности" і президією „Народньої Ради", розпочались устні переговори. При тих переговорах стало ясно, що ріжниці були більше тактичної або формальної натури аніж річеві. Нпр. щодо віри, то межи властивими народовцями були й такісамі вільнодумці як радикали, але вони не висували справи віри наперед, хиба оскільки ходило о ріжницю від москвофільського православя. Народовці й були за безустанним поступом, тільки противні були раптовим завеликим скокам, особливо, коли перше не пороблено конечних приготовань і нарід ще не досить дозрів розглядати і розбирати чуже поступове, казали народовці, добре і потрібно, але не добре переймати без близщого розбору й таке, що з духом і характером нашого народу незгідне і радше йому щкоду принести може ніж пожиток. Клерикалізм нам не свій, — казали — але нашу церков мусимо вважати за важний чинник і моральний і національний, а ліберальне і демократичним духом переняте духовенство за важний чинник і в просвітній та іншій народній роботі; національну справу мусимо ставити на перше місце, таж ми всі вже зроду Русини-Українці, та аж потім стаемо исповідниками сеї чи тої віри, а ще пізнійше сеї чи тої партії. Таксамо розяснювали взаїмно й інші справи. Результатом тих переговорів було, що сі партії мають злучитися в одну, котрої політичною орґанізацією мае бути „Народня Рада", а пресовим орґаном „Діло"; мае уложитися спільна програма, а злучені партії мають приняти назву „партія національно-демократична."

Щоб довершити те обєднанне, скликало збори Народньої Ради, котрі відбулись при кінці падолиста 1899 року в салі Народнього Дому. Справу обєднання реферували др. Евген Левицький і др. Володимир Охримович. До того обєднання вступив загал радикалів, між іншими др. Іван Франко, Вячеслав Будзиновський, Роман Сембратович (пізнійший редактор віденського місячника Ruthenische Revue). Вибраний комітет уложив нову програму, зглядно переробив і доповнив програму Народної Ради, а бувші редактори „Будучности" Охримович і Левицький стали, після уступлення хорого довголітнього многозаслуженого Івана Белея, редакторами „Діла", котре щораз більше розширялось і щораз більше набирало впливу.

Але один маленький відломок радикалів таки не пристав до сього обєднання і провадив в декотрих частинах краю свою окрему аґітаційну роботу; деколи навіть проти недавніх своїх товаришів. Крім того витворилась соціялістична партія яко відломок із перше спільної з Поляками і Жидами партії. А одна частина народовців, котра і після зірвання загалу народовців з ґр. Казимиром Баденім не перестала з ним тримати та після його упадку провадила дальше угодову політику з Поляками, утворила окрему партію „християнсько-суспільну" і яко така виступала і в краю і особливо у віденському парляменті.

Кінчу щирим бажанням, щоб теперішне та хиба ще доповнене обєднанне було вже останнім; щоб всі Українці, котрі стоять на однім спільнім національнім ґрунті, мали одну спільну орґанізацію, Національну Раду, яка лучила би в собі і консерватистів і клерикалів і поступовців і радикалів і соціялістів, які можуть в ній і спорити і сперечатись, але вкінці провадили би спільно акцію для добра не якоїсь верстви, фракції, чи якоїсь химери, але для добра всего нашого народу, всеї нації.

Юліян Романчук.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідае.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

З ДНЯ.

НОВИНИ З СССР.

Хотяй СССР. се рай, то не тільки буржуї але й комуністи туди не хотять їхати. Сидять собі поза райськими кордонами і ждуть на райські діяманти. А до раю ані руш.

Через те, що рай такий недоступний, поза його границями дуже цікавляться люди, що діеться в межах раю. І тому преса часто подае новини з СССР., себто так званого „Союза Совєтських Соціялістичних Републик".

Подамо тут деякі інтересні новини.

Вже не про комуну, якої нема, хотяй її установлено. Не про Чеку, яка і далі е, хотяй її скасовано. Не про гроші, яких нема, хотяй їх скасовано і назад привернено. Не про НЕП („нову економічну політику"), який по скасованню заведено і знову скасовано. Не про кооперацію, яку скасовано і знову привернено. Не про „червону армію" зі встиду, що вона на службі Чеки. Ані про „комічний інтерес" Зіновева („комінтерн") ані про „сількорів", ані „комсомолів", ані „наркомпросів", ані „губвиконкомів", ані „саджкомчистів", ані „наркшичистів", ані „сільхлібнаркрадів", ані „святленгробпамятпочитателів", ані нічого подібного райського.

А тільки про вовків.

В телеґрамі з Москви говориться, що в Московщині вовки розбіглись по селах і містах мов по плаю вівці і їдять міліони худоби і нападають на людий та, що села копають шанці, щоби боронитись перед вовками як тому кілька лів перед большевиками.

Се добрий знак, бо показуе, що большевики вже не нападають на села, та що е вже тілько худоби, що навіть для вовків стане і люди вже людий не потребують їсти як тому 3 роки.

Сей напад вовків на СССР. без попереднього зірвання дипльоматичних зносин вказуе на їх дикість, але їм годі дивуватись, бо вовк на сім розуміеться як большевик на звіздах.

Важнійша річ приглянутись явищу, чому то там у тім раю е такі речі як: голод, людоїдство, повені (через заваленне ненаправлюваних берегів рік, як в Петербурзі), западанне міст над ріками (як у Києві), Троцький, розпад домів, улиць, зелізниць, Зіновев, холера, велика смертність дітий і вкінці вовки.

Чи се показуе на рай для людий на землі?

Се показуе на скандальний обман большевиків і на те, що вони потрафлять лише руйнувати а не будувати.

СССР. — се пустеля, де вже появились вовки, а ще прийдуть чорні ворони і гиени.

ДОПИСІ.

З

ТАЙР, ПА.

ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ЗБАРАЖЧАН.

Відозва до Збаражчан в Питсбурській околиці.

Дорогі Родимці Збаражського Округа: Як відомо Вам всім з краєвих часописий і з листів, страшне горе і терпіннє переживає наш український нарід під обухом польської Річи Посполитої, як під оглядом економічним так і під оглядом просвітно - політичним. Однак наш український загал не падає на дусі, бо Ляхи не потрафили зломати його духово. Дух завзяття росте і наш нарід стає в ряди борців за красшу долю своєї вітчини, так як ставали Українські Січові Стрільці в часі визвольної боротьби проти Польщі.

Тут якраз нам треба пригадати собі ті дні, коли часописи принесли відомість з нашої України, що наш збаражський повіт дав десять тисяч рекрутів до української армії.

Десять тисяч наших борців зі Збаражчини несло своє молоде життє в жертву для своєї вітчини. І лише зломані голодом і холодом, без набоїв і без всего того, чого конечно було потрібно для продовження рішучої боротьби, мусіли уступити добре зорушеній Галерській навалі. Отже устала боротьба. В полі ворог побідив на якийсь час. Тепер як відомо нам всім, завязалась друга боротьба з тимсамим ворогом — на полі просвітно-політичнім, де Польща хотілаби знищити наш український нарід на Західній Україні. Тут наш нарід взявся способу боротьби такого, якого уживає днесь цілий культурний світ, а то просвіта, освідомленнє народніх мас, котрі ще подекуди дрімають. Тай щоби збудити і піднести народнього духа; щоби зростала завзятте в народі; щоби кождий знав чого ми бажаємо, а в слушний час пімстити кривду своїх братів, так щоби почув нас цілий світ, що прийшов день заплати. Тай щоби знав, що ще жиють нащадки Хмельницького, котрі мають сповнити його слова. Не один Ґонта і Залізняк, як колись, але сотки їм подібних має повстати і зі свяченим в руках здобути собі людські і Божі права такі, які нам належаться на своїй рідній землі, а то — одну, нероздільну Вільну Україну.

Наш нарід зрозумів як слід вагу боротьби і будує днесь Народні Доми як по селах так і по містах. Тут якраз наш збаражський повіт взявся до будови Народнього Дому. Заложили фундаменти. Відбулось посвяченнє, де знов зійшлось десять тисяч народа зі Збаражчини і з піднесеним голосом співали всі: Боже Великий єдиний, нам Україну збави!

А щож ми на тоє? Бо як бачим, край працює. Правда, працює і тут Тейлор і Нюарк і другі дехто, але то все капля в морі. Нас повинно стати десять тисяч членів тутки в Америці зі Збаражчини, так як стало колись до бою десять тисяч наших братів, так як стало десять тисяч свідомих Збаражчан при закладанню угольного каменя. Так і ми повинні зорґанізуватися в комітети і що найменьше зложити десять тисяч долярів на будову цитаделі в Збаражі, котра буде світити на цілий наш повіт і все буде нам пригадувати слова присяги, котрі то прочитав на зібранню старий Романчук в городі нашого князя Льва. Тому тут взиваю Вас Дорогі Земляки збаражського повіта: в Питсбурській околиці, як Питсбурґ, Мек Кіз Ракс, Мек Кізпорт, Монесен, Вудловн, Карнеґі і всіх других довкола Питсбурґа, де находяться Збаражчани: Дайте о собі чути; напишіть на низше подану адресу так, щоб ми могли порозумітись наперед листово і назначити день та місце сходин тай заложити комітет Збаражчан в Питсбурґу і тим доказати, що не словом, а ділом має бути все десять тисяч Збаражчан. Я думаю, що питсбурські Українці радо нам поможуть в тій справі. Тут взиваю свідомійших Збаражчан роздумати мою пропозицію і взятись за діло, бо 20 або 30 свідомих членів можуть більше зробити як сотка напів свідомих.

Також взиваю наших українських громадян, щоби були так добрі і заохотили наших Збаражчан до того діла. Се-ж народнє діло, а як хто в питсбурській околиці працює в тій справі, то прошу повідомити мене на низше подану адресу. І ще раз взиваю Вас, Браття Збаражчани: Берімось за діло! Ліпше пізно як ніколи! Зголосіться! Напишіть, кілько вас в даній місцевости; де мешкаєте і т. д. Збудуймо комітет, щоб занявся збіркою на Народній Дім в Збаражі, і докажім, що ми ще памятаємо за наші народні діла; що дармо ворог хоче завоювати нашого духа, бо то йому не удасться ніколи. Дух живий, він ніколи не поборимий; він не умер; він вічний революціонер.

Андрій Животко.

Адреса:

Andy Zywotko

P. O. Bax 222 Tyre, Pa.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ

o

„БІБЛЕЙНИКИ".

Повоєнна манія шукання нових релігій і нового „спасення" дійшла до Українців. Між іншими дійшла до Поляків, а відтак до Українців секта „бадачи пісма сьвентеґо", звана теж сектою „біблейників", роселістів і т. д. Вже має та секта кілька своїх гуртів серед Українців в Злучених Державах і в Канаді. Аґітатори тої секти кажуть, що все має бути задурно, але хтось їх живить, одягає, дає їм хату, платить дороґу, за салі на збори, на ґазети, виданя, пропаґанду і т. д. Сього чейже даром не дістануть.

Відомі вони також з того, що щороку заповідають новий „конець світа", а все буцімто на підставі біблії. Тільки як відкладають конець світа з правила на другий рік (ніколи не відкладають на довший час, бо се не робило би такого враження як „близкий" конець світа).

Про сих „біблейників" пише канадійський Український Голос:

Що до розуму, то тут якраз можна сміло сказати, що роселісти в розум не вірять. Я давнійше наводив слова роселіста Іванчука, де він казав, що: **„Большевики** мають вирізати всіх богачів на світі, **Жиди** мають запанувати над світом, а ми не повинні інтересуватися ані народніми справами, ані політикою". Що-ж се як не накликуваннє до дурноти?!

Без сумніву, сей вислів, се основа біблійницької науки і з нього визирає посередно властива ціль роселізму. Треба дурити людий нісенітницями, відвертати їх від життя, тримати в темноті, а вже з темним біблійницькі хитруни і політики що схочуть, те зроблять.

У „Вартовій Башті", ч. 6, 1925, на 1-ій стороні говориться:

„Бог не каже чоловікови, щоби він власним розумом доходив, як він властиво має поступати; але кладе на нього обовязок, щоби він слідив Слово Боже і з нього пізнавав, якої дороги жадає від нього Бог"...

Отже проповідується не розширеннє розуму (як в Біблії) лише звуженнє його!

Коли якась робота побудована на брехні, то хоч як її захвалюй, прикрашуй, а всетаки тут то там брехня виходить наверх.

Біблійники голосять, що **Жиди се вибраний Богом нарід** і тепер ідуть на світі приготовання до основання жидівського царства на світі. А в згаданім числі „Варт. Башти" (стор. 95) говориться виразно, що **„Жиди вже своє відтерпіли і тепер для них готовиться на землі рай"**. А вже аж за Жидами прийде благословеннє і на „поганські" народи.

Ясне отже, як на долоні! Перше заберуть в руки все Жиди, а що лишиться, тим будуть радуватися другі. Та не тут сук справи!...

Сук в тім, що коли наші роселісти лише над Біблією та роселістською літературою човплять, то Жиди (вибраний нарід!) напружують всі свої сили, щоби збільшити свій розум! Майже всі жидівські діти ходять до висших шкіл і здобувають професійні і горожанські становища. Наші біблійники проповідують, що не треба брати участи в парляментарних виборах; не треба інтересуватися справами народними, справами школи, муніципалу і т. п. З другого боку бачимо, що Жиди (Божий нарід!) беруть найпильнійшу участь в політиці; пхаються до парляментів, на професорів до шкіл, до всяких державних, чи інших інституцій.

Коли біблійники знають непомильно пляни Божі, то ще ліпше повинні знати все те Жиди. Та чому-ж Жиди роблять якраз те, що роселісти вважають гріхом?! Чому Жиди роблять не те, що проповідують біблійники, але якраз те, що роблять всі інші розумні люди на світі?! І хто-ж тут Божий вибранець, роселісти — чи Жиди? Хто знає правди Божі, Жиди чи біблійники? Чому біблійники проповідують якраз те, що бачимо не між розумними але між дурними людьми?

Хоч пророки се предки і народні провідники Жидів, однакож Жиди не носяться чомусь з біблійними ворожбами і дослідами так як наші роселісти. Чому-ж так? Хиба наші біблійники мудрійші від Жидів? Так чому не йдуть Жидів просвічати! А може дурнійші? Так нехай вчаться від Жидів розуму і роблять як Жиди.

А то виходить з наших роселістів якась безмозка дивовижа. Вважають себе знавцями Божих плянів; чепуряться до Жидів як їх слуги і співластителі жидівського царства, а роблять самі не те, що Жиди, і проповідують те, чого Жиди не роблять і не хочуть робити.

Та помомо того темний біблійник з такого безглуздя не здає собі справи!

Однакож для розумних людий ціла справа дуже ясна. Біблійницька наука і робота не на те призначена, щоб людий вчити розуму, не на те, щоб їх підносити; щоби збирати до купи їх силу, але на те, щоби їх затемнювати; щоби спихати їх в долину; розбивати їх силу.

„Невидима рука", що кермує подібною роботою, розуміється на способах політичної боротьби на світі. Коли над кимось не можна запанувати зверху, то треба деморалізувати його силу в середині, розбивати його єдність, запоморочувати його розум, а тоді поволи над ним запанується.

Ось і розвязка питання!

Коли комусь конче забаглося йти за „Божими вибранцями", то нехай іде за тими, перед котрими самі роселісти гнуть шиї. Нехай іде за Жидами, а не їх причепами! Нехай придивиться, як Жиди жиють, що роблять, чим інтересуються; і нехай сам старається на подібну міру робити. Жиди розумні люди і про себе так щиро і розумно дбають, що від них може брати собі примір, для своєї роботи хочби хто.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

Сава Чалий.

(Історичне оповідання).

(29)

— Ні! Позволю вам... Позволю вам сю ніч ночувати у нас. Я буду ночувати з Мариною. Ви... І пізнійше, коли Зоська вже буде жінкою Чалого, я позволю і буду вам улекшувати. Будете сходитися у мене. Але се тільки поти, поки жива ваша жінка. По її смерти вже ні! Тоді мусите звінчатися зі мною... Тим заплатите за ті хвилі вашого щастя. Як би ви й по смерти вашої жінки, звінчавшися зі мною, схотіли далі користати з мого дозволу, то всьо виявлю мужеви Зоськи. З Чалим таксамо не можна жартувати, як з ясновельможним. Ну?

Шаравскі тільки підсміхався.

— Бачу, що сама надія такого щастя поправила ваш гумор, — Курчинська тягла дальше. — Вже тепер підсміхаєтеся... Та бо ви неначе стуманіли. Цілуйте хрест, присягайте, та йдіть до Зоськи. Чи вона вже знає, що її жде? Ви може сказали їй?

— Сказав, бо такий був приказ ясновельможного.

— Вона що на те?

— Вмліла. Я ледви відтер її. По довшій розмові зі мною додумалася до того, що ліпший Чалий, як який другий Курчинські.

— Бідна дитина. Але ви потішите її. Правда? Тільки насамперед обезпечіть мене клятьбою на сей хрест.

— Та я з цілої душі радби. Але, ануж ясновельможному буде потрібний муж для якої дівчини?

— Він обіцяв мені, що лишить вас для мене. Як не поклянетеся, то не пущу вас до Зоськи.

— Я й так не можу на ніч лишитися тут. Я перемучений. Мені треба добре виспатися, бо досвіта їду в далеку дорогу. Бувайте здорові. Зоська і Марина нехай будуть готові досвіта виїхати зі мною.

Зараз по півночи перед хату Курчинської заїхав великий віз, накритий полотняним дахом. Віз був вистелений перинами і подушками, неначе велике крите ліжко. Се на те, щоби Зоська могла вигідно спати, бо перед собою мала дві добі дороги. Поганяв Шаравскі в хлопськім одязі. З хати вийшли Зоська і Марина з невеличкими клунками в руках і всунулися під полотно на возі. Шаравскі затяв коні і віз покотився.

— То дивне! — Курчинська говорила до себе, стоячи на порозі хати і позираючи за щезаючим возом. — Дивне! Вона, не то, що не нарікає, не плаче, а неначеб вдоволена була, що її везуть, як яке невинне ягнятко на заріз. Гарного зятя ясновельможний буде мати! Світ обернувся до гори ногами. Гайдамака дістає доньку гетьмана, найбільшого пана в польській короні. А я, шляхтянка, мати гетьманської дочки, не годна ймити такого Шаравського! І гайдамака викрутився, бо йому забаглося гетьманської дочки, і мізерний ротмістр викручується... Коби се робив з превеликої любови до Зоськи, то я ще простила би йому. Але він і Зоською погордив. Не скористав з мого дозволу, хоч будьтоби любить її, та знає, що вона гине за ним. Се неприродне.

Курчинська призадумалася. Се слово „неприродне", дало її думкам инший напрям.

— Неприродне! — думала далі. — Чи вони обоє неприродні? Шаравскі і Зоська? Бо й Зоська була не така, якою була би кожда инша в тій ситуації. Коли вчера Шаравскі відійшов від нас, вона зараз лягла спати. Я присілася до неї і жалую її, що гетьман завязав їй світ за нелюбом; що вона щастя вже не зазнасть. А вона до мене цілком спокійно:

„Ви, мамо, мною не журіться. Я дам собі раду. Я буду щаслива. Буду щасливійша, як ти була. Правда, не всьо буде цілком так, як я хотіла би, але ми живемо на земли між людьми. Земля, не рай, люди не ангели. Оскілько се можливе на сім світі, між такими людьми, між якими живемо, я буду щаслива".

— Ти дурна, ти ще не знаєш життя, — кажу їй. — А вона на те:

„Жите знаю, бо дивилася на жите других. Вчера гетьман решту навчив мене, даючи мене Чалому. Я радо йду до него. Се не по моїй думці, але до нещастя ще далеко. Я з моєю судьбою погодилася і я... щаслива. Лишіть мене, мамо, саму. Сон перемагає мене".

— Сказала, що дасть собі раду, що буде щаслива. На кінець вихопилося їй, що вона вже щаслива. І справді виглядала так, неначеб була дуже вдоволена. Я її знаю, вона не брехала. Що се значить?... Хиба одно. І поведене Шаравского і її поведене вказують на одно. Неприродне було се, що він і не пробував користати з моєї ласки, з мого дозволу. Неприродне було її вдоволене з того, що сталося. Але в світі нема нічого неприродного. Неприродним називаємо тільки се, чого дурний розум не годен збагнути. Але у мене розум не дурний. Ей, ти пане Шаравскі! І ти моя доню! Ви раз мене здурили, але то був перший і послідний раз. Не гадайте, що се буде й тоді, коли Чалий верне з жінкою. Перестережу його. Чалий, не Курчиньскі! Чалий не такий, щоби хтось міг безкарно плюнути йому в кашу... Тепер ти, пане Шаравскі, в моїх руках. Будеш мати віз, або перевіз. Або звінчаєшся зі мною, або Чалий буде всьо знати... Зоська сказала, що дасть собі раду. І я дам собі раду. Сказала, що буде щаслива. І я буду щаслива. Сказала, що вона вже щаслива. І я щаслива. Поки що, бодай з тою думкою, що Шаравскі таки буде мій... Або буде мій, або... Шабля Чалого любить пити кров!

Успокоєна, пішла спати, бо до тепер ще не спала. Досада, що Шаравскі не дав себе спіймати, не давала їй вснути. Тепер вснула.

Віз котився поволи. Шаравскі не дуже підганяв. По кождій годині їзди попасали. Марина, для котрої Зоська була очком в голові, по змозі держалася з далека, коли на попасі Зоська вилізла з під даху і Шаравскі присівся до неї. Коли їхали, Марина все спала. Казала, що туркіт усипляє її.

Коли смеркло́ся, віхали в ліс.

— Тут мусимо постояти бодай до північи, щоби коні відпочали, — Шаравскі промовив.

— Очивидно, — Марина відповіла. — Коні змордовані, нехай видихаються. Худоба не з дерева. Тільки може би звернути в ліс, щоби віз не стояв на дорозі. Бог знає, хто ночию буде їхати туди. Можуть і гайдамаки...

— Правду кажеш, — Шаравскі відповів. — Як би то були гайдамаки Чалого, то нам би нічого боятися. Але є ріжні гайдамаки. Нехай би, приміром, навинувся Голий...

Шаравскі звернув у ліс і віхав так глубоко, щоби до дороги не долітало пирхане коний. Марина розстелила на земли дергу, на котрій сіла Зоська, біля неї Шаравскі.

— Будете їстоньки, правда? — наймичка спитала і не ждучи відповіди, стала витягати зі скрині на возі все те, що взяли з собою на дорогу. Поклала на дергу, собі взяла дещо і сіла кільканацять кроків дальше. Всі їли мовчки. Хоч Шаравскі і Зоська споживали вечеру мовчки, одна була в них думка:

— Як спонукати Марину, щоби вона, не вгадуючи нащо, не вертала спати під накривало воза?

Але Марина не була дурна баба. Вона була мудрійша від своєї пані, Зосьчиної мами. У Марини були ліпші очи, ліпший слух. Зоську любила як свою рідну доню.

— Може би ти, Марино — Шаравскі промовив, коли вже попоїли, — лягла спати на сю дергу, щоби паннунци вигіднійше було розтягнутися на возі? Мене не бійся.

— Та чого маю вас боятися? — Марина спитала здивована.

— Того, що й я буду спати так як ти. На дерзі біля воза. Але я лягну з другого боку. Тобі нічого боятися.

— Десь також таке пусте балакаєте, ще й при панунці! Не соромно вам? Я взагалі не буду спати, бо я переспала цілу днину. Тепер цілу ніч ока не зажмурю.

Шаравскі і Зоська зглянулися. Обоє подумали одно:

— Чорт би взяв ту відьму!

— Шкода, що я не взяв чогось на сон, — Шаравскі шепнув до Зоськи. — Змарнується така догідна хвиля. Завтра о тій порі вже будеш з Чалим.

Марина зараз помітила, що вони обоє спантеличені.

— Цілком не буду спати. Се вийде в вашу користь. Як би ми всі вснули, то хто міг би підкрастися сюди. Бо ануж якійсь біді захочеся, так як нам, зійти з дороги в ліс? Я піду, тай сяду край дороги в кущах. Так буду там сидіти, хоч би й до рана. Як вже виспитеся і схочете далі їхати, то здорово свисніть. Аж тоді я верну до вас. Хиба би хто звертав з дороги в ліс, то тоді прибіжу сюди і розбуджу вас.

— Бог би тебе поблагословив ще одною копою літ, Марино! — Шаравскі крикнув.

— Але дайте мені троха тютюну, бо мій капшук вже порожний. Я все, як не годна вснути, пакаю люльку, та з нею розмовляю.

— На маєш, цілий капшук! — Шаравскі сказав, прискакуючи до неї. — Але зорко сліди, чи хто не йде сюди.

Марина взяла тютюн, під паху дергу і відійшла. Пішла в сторону дороги, але не аж до самої дороги. Знайшовши в кущах вигідне місце з мягким мохом, сіла, напхала люльку і закурила. Пакала, пакала, і коли люлька вигасла, закуталася в дергу, лягла і вснула. Спала, може годину, може дві. Коли пробудилася, була ще темна ніч.

— Треба подивитися, що там роблять мої голуби, — подумала.

Встала та поволи й обережно, щоби не наступити на яку галузку, скрадалася до воза. Підходить і дивиться... Шаравского нема. Дерга лежить біля воза, його самого нема. Підкралася близше і стала наслухувати. На її лици заграла усмішка.

— Я знала, що роблю, — подумала. — Мої голуби в гнізді. Балакають так голосно, що аж сюди чути. Ще не вснули. Що мені діяти як так будуть ще годину, дві, і аж потому сон зморить їх, та вснуть? Як вже стане сіріти і сонце зійде, а вони ще будуть спати?... Та нехай сплять. Не мені завидувати їм. Чалий своє й так дістане.

Стара знов закуталася в дергу, лягла там, де стояла і знов уснула. Коли знов проснулася, сонце ще не зійшло, але вже було ясно. Підійшла, скрадаючися як кіт, до воза.

— Сплять, бо обоє глубоко дихають. Мабуть що лиш вснули. Ми мали рушити в дальшу дорогу зараз по північи, але жалко перебивати сон моїй голубці. Вона мабуть у сні ще раз переживає своє щасте. Тільки твого, моя голубко!... Але що буде, як не заїдемо на час? Може буде сварити?

Стара напхала люльку, запалила, пакала і думала. Гадка йшла за гадкою. І вигадала. Витріпала люльку, сховала за пазуху і пішла до коний. Привела їх до воза, запрягла, одну і другу дергу поклала на сидженне візника сіла і віз рушив. Поволи, обережно, проміж дерева, туди, де вони стояли далеко один від одного. Похилилася взад і наслухувала. Під покривалом воза було тихо.

— Твердий сон! — думала, підсміхаючися. — Зразу їхала поволи, нога за ногою. Коли за нею далі було тихо, стала підганяти. Вони далі спали. Нараз возом гепнуло, бо одно колесо вдарило об велику тверду груду.

— Юзку! — Зоська крикнула — Юзку!

— Вже всьо одно! — Марина подумала і затяла коні.

— Юзку! — Зоська крикнула ще голоснійше.

— Ще хочеш? — Шаравскі бурмотів, біля неї, протираючи очи. — Я ще не відпочав. Пізнійше.

— Встань і подивися, що таке сталося. Ми їдемо. — Говорила з жахом, телепаючи його, щоби розрухати.

— Та їдемо. Везу тебе.

— Не ти везеш. Хтось инший. Віз наш, але не знати, хто візник. Може то гайдамаки Чалого вхопили нас? Повиснеш...

Шаравскі цілком очуняв і сів.

— Справді їдемо, — сказав. — Що таке могло статись? Марина, та бестія, мабуть вснула. Не пильнувала нас і не перестерегла.

Коні гнали чвалом, Марина завзято підганяла.

— Подивися, хто візник.

— Зараз. — Шаравскі відповів, натягаючи на себе се, що йдучи спати, скинув був.

— То Марина! — крикнув, відхиливши полотно. — Ти вдуріла?

— Гов! — Марина крикнула. Коні звільнили і станули.

— Або що? — спитала, не озираючися. — От сідайте тут, та беріть віжки, бо поганяти, то хлопський, — не бабський промисел.

— Хто тобі казав таке зробити?

— Мій розум. Я знаю, що паннунця їдуть до Чалого... Що хотіла би як найскорше заїхати до него. І я хочу, щоби вона як найскорше попала в його обійми, бо час не стоїть. Як приїде запізно, то буде біда, бо й Чалий вміє рахувати. Зараз вирахував би, що його надули.

— Що ти плетеш, неначе п'яна?

— Плету, чи не плету, але паннунцю везу.

— На те я тут.

(Дальше буде.)

Мих. Рудницький.

ВОЛОДИМИР САМІЙЛЕНКО.

Умер поет! І струни голосні
Порвалися, замовкли на віки.

Умер поет, якого прізвище знає майже кожний український інтелігент на протязі останніх 25 років. Та чи богато є таких, що пригадають його твори? Самійленко сам збентежився би від такого претенсіонального запиту. Книжки? Справдішний поет з божої ласки це небесна птаха, яка повинна радуватись сонцем, насолодою мріяння і почуванням, що відчуває повноту життя... Який жаль переносити ці свіжі почування — тремтючі, мов весняні метелики — на папір. Яке недоцільне та зайве зусилля!

Коли Самійленко на самоті, у привидах лінощів, не казав собі цього голосно, то певно надибував таке почування частійше ніж инші зворушення, коли списував їх віршованою формою. І. Франко вже 18 літ тому схопив основні риси психольоґії Самійленка і передбачив дальший шлях його розвитку. Написана ним спроба характеристики Самійленка є не тільки вірною діяґнозою; — це один з найкращих літературних портретів змальованих Франком як критиком. Ось у двох словах цей осуд: Самійленко виступаючи як поет уже є сформованою індивідуальністю; дальші моменти його розвитку не дають підстави вірити у майбутню велику еволюцію; супокійному, викінченому світоглядові відповідає така сама форма і мова, чисті, своєрідні, безпретенсіональні.

Самійленко безумовно цікавійший як людина, ніж поет. Може тільки тому, що його безпосередність, щирість та ясність вислову відкривають так мало сторінок його психольоґії. Це подобає на парадокс. Вічний лірик — вічно захований зі своєю душею? Ще й лірик з такою загально доступною, чистонародньою формою та мовою? Розяснення цієї буцім-то суперечности в тому, що Самійленко не творив в потребі голоду чи смаги своєї душі. Те, що було найбільшою людською частиною його „я", находило заспокоєння в самім процесі життя, у наскрізь біольоґічній приємности стежити за проявами природи.

Автор єдиної збірки поезій зібраних людьми, що цікавились ними більше як він сам, був не сатириком з болю або обурення, а в наслідок дивної сполуки скептицизму з епікуреїзмом. Йому часто, мов крізь серпанок споминів з ґімназійної лавки, ввижалась Елляда.

> Давні Еллини! Як шкода, що не можете ви встать
> І приплинуть на Вкраїну у вишневенький садок.
> Я хотів би вам дівчаток українських показать,
> Як вони, руками сплівшись, виступають у танок
> Або весело жартують, зачіпають парубків...

Більш як грецьку форму строф любив Самійленко форму українського життя на селі, між вишневими садками і тихими річками. Спроби перекладу Гомера, його „Герострат" або „Елеґії" натякають щонайменше на зацікавлення поета грецьким світом. Та чи не мусить дуже дивним Греком видаватись поет з вдачею легкосердого своєрідного Українця, який любить ідилю наших хуторів та степів, а мусить пробиватись крізь життя як скромний публіцист та ще скромнійший урядовець?

Якщо особисті злидні не повинні родити морщин на погіднім чолі; якщо змислове кохання не повинно відбирати людині рівноваги; якщо одиниця повинна цінити більш усього власну незалежність; якщо мистецтво життя скривається в тайні добути якнайбільшу суму внутрішнього вдоволення, без огляду на зовнішні обставини — то Самійленко мав у собі чимало з грецького фільософа. Та саме тому, що це був одночасно перипатетик, скептик і епікуреєць та ще й Українець — йому вистарчав ясний світогляд здорового розуму та сміху і такий, який можна схопити простим словом, зрозумілим для инших, рівних йому звичайних громадян.

Як би він тільки хотів більше писати, більше працювати! Та природа не наділила його одним з найважнійших дарунків, потрібних тим поетам, що більш як життя та свободу кохають славу: — сильною волею. Самійленко писав тільки у почутті вдоволення, а не в напрузі зусилля, накиненого обовязку — собою самим, чи громадянською совістю.

> Якби знаття, що треба жить
> І сподіватись і бажати,
> То жив би так, щоб кожну мить
> Для цілі одної віддати,
> Щоб і хвилини не згубить —
> Якби знаття, що треба жить!

Цієї віри поет не мав. Звидси його скептична усмішка і своєрідний суто-український сибаритизм, який міг любуватись різьбою поетичних форм і красою слова, бачити зором інтеліґентної людини приземність суспільного ладу і власне знесилення людини без волі, але не міг перемогти власну найглибшу природу. Цими прикметами Самійленко цінний як один з найщирійших наших поетів. Своїми майстерними перекладами дав він доказ, чим міг би він стати, якби крім прийнятої довічно професії поета, ще й мав змогу її виконувати систематично, днина за дниною. Кохання, чотири річні зміни у природі і любов до батьківщини — ось головні сюжети майже всіх починаючих поетів і починаючої літератури.

Самійленко не шукав кращих. І саме тому, що нема ніщо важщого як виявити свій талант у збаналізованих, т. зв. „відвічних" темах, він виявив його з самопевністю вродженого майстра, який не лякався, що для нього не стане місця в історії української літератури або з безжурністю безпретенсіонального фільософа, для якого слава є найбільше гарною темою дя нової строфи:

> Все переспівано, все обговорено дуже докладно,
> Все обмальовано так, як тільки можна було;
> Ґеніїв ціла сімя прорекли до людей слово правди,
> Щоб научити усіх справжніми бути людьми.

І критики літератури могли нераз ствердити, що длятого, щоби виявити себе справжнім поетом, вистачило бути тільки справжньою людиною. А такою був Самійленко.

ЧИМ Є КОРОЛЬ ДЛЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Противники монархістичного державного устрою один перед другим стараються виказати, що найнещасливійшою формою правління є якраз монархія. В ній вони видять жерело гнету і нещастя для цілого краю і його населення.

Иншої думки є прихильники монархії і один з них, а іменно сер Джордж Фостер, на мітінґу у Вікторії, в Б. К., сказав, що Велика Британія завдячує свою цілість єдино особі короля і коли-б його не стало, не стане Імперії. Король є тим звеном, що обєднює розкинені по цілому світі Домінії і Кольонії, заселені ріжними расами і ріжними племенами всіх барв.

СОВЄТСЬКИЙ МІНІСТЕР ОСВІТИ В ПАРИЖІ.

До Парижа прибув совєтський міністер освіти Луначарський і відбував наради з таким міністром французьким Монзі. Наради велися в справі наладнання культурних взаємин між Францією і Московщиною.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати **коротко.**
2. — **Виразно і читко.**
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописий, яку дописуватель написав за кілька минут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописий з домаганнем „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надоложила.
10. — Не присилати до редакції стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.

Гр. Перул, Бруклин, Н. Й. — Не знаємо, чи є курс неграмотних в Бруклині. Розвідайтесь межи знакомими. Хто вже вміє кілька букв написати, то може також туди записатись.

Мих. Пр., Пасийк, Н. Дж. — Не можемо помістити Вашої дописі, бо ми ніколи не подаємо, що священики говорять що неділі у проповідях.

Дописуватель, Правиденс, Р. Ай. — З дописий містимо се, що інтересне для загалу читачів, або бодай значної їх частини. Не інтересних річий, або лайок, чи особистих зачіпок в газеті не подаємо. під сим оглядом Свобода однаково ставиться до всіх дописувателів і ніколи не робить жадних ріжниць.

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читає той більше знає.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержане своєї літератури, не жаліли часу на читанне книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від инших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли нижше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуємо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучність перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остается в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власній організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ.

(Твори зазначені звіздкою (*) є друковані в Америці, зглядно в Канаді; твори зазначені хрестиком (†) вийшли друком у старім краю; твори без жадних знаків є видані „Свободою").

- † **Абатеса ді Кастро**, оповідание, Стендаль, пер. С. Пащенко ... 40
- * **Абу Касимові капці**, арабська казка І. Франка 30
- * **Акалюнга** або дочка дебрів, оповідание з часів боїв між Европейцями й Індіянами ... 20
- **Американські тростн.** — Ковбок (казка). — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі ... 15
- † **Адріян і Антиной**, роман, Ґ. Еберс, перекл. М. Троцький, два томи ... 95
- † **Аритметичні правила** А. Чепіги (переробка В. Верниволі) ... 20
- † **Байки Езопа** для української молодіжи, переповів Л. Селянський, з 4 ілюстраціями, брош. 20, опр. ... 30
- † **Байки Івана А. Крилова** в переспівах і наслідуваннях Богдана Лепкого, з портретом автора, передмовою В. Л. й ілюстраціями ... 20
- † **Байки Івана де-ля Фонтена**, переклав Л. Селянський, брош. 20, опр. ... 30
- † **Байки Леоніда Глібова**, з портретом автора, передмовою Б. Л. й ілюстраціями ... 20
- * **Байки небилиці** ... 10
- * **Батьківщина** й инші оповідання, Ів. Франка 25
- * **Библійні повісти** изъ старого и нового Завѣта (съ образками), написаня священникомъ О. Л., опр. ... 1.50
- † **Библія**, святе письмо старого і нового завіту новою русько-українською, переклад П. О. Куліша, І. С. Левицького і д-ра І. Пулюя, в полот. оправі ... 3.00
- † **Білі мальви**, оповідание В. Винниченка ... 10
- * **Блискавиці**, суспільна студія і Жовнірські оповідання, Миля Яцкова ... 50
- **Богдан Хмельницький в Галичині** (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі ... 15
- * **Боги жаждуть крови**, нап. Анатоль Франс, з французької мови переклав О. Пащук ... 75
- * **Боротьба світів** В. Велса ... 40
- * **Боротьба о сонце** ... 5
- * **Борці за правду**, повість А. Кащенка ... 50
- * **Борці за правду**, історичне оповідання А. Кащенка, видання 4-те ... 45
- **Боротьба Українського Народу за волю і незалежність.** Огляд подій за рр. 1918, 1919 і 1920 і як будувалась Українська Держава. Написав Д. Долинський ... 1.00
- [illegible] оповідання з життя [illegible] (переклав Ю. Сірий) ... 60
- * **Буквар для дітий першого року науки** (Народна Школа, перша часть), опр. ... 30
- * **Буквар Дм. Андрейка** ... 50
- * **Варвара Убрик**, опов. з життя в монастирах 40
- * **Варіят з 1906 року.** — 2. Вірші. — 3. Між бурливими филями, драма на 4 дії, В. В. Бабієнка 35
- **Весела бандура**, повний збірник веселих і жартівливих пісень і приспівів до музичних інструментів і танців ... 50
- **Весела книжочка**, з 17 образками. Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий 35
- * **Ветеринар**, або як лічити і плекати домашні звірята, зібрав і перевів після українських і англійських видавництв М. М. Белеґай, з ілюстраціями ... 60
- * **Вечері на хуторі біля Диканьки**, повістки Миколи Гоголя ... 15
- **„Верховина"**, сольова пісня з акомпаніяментом фортепяна, уложив Мих. Зазуляк ... 50
- † **Вибір поезій**, О. Федьковича ... 10
- * **Відвдячився**, оповідание з козацької давнини, А. Чайковського ... 1.00
- † **Відмолодження**, після д-ра А. Штайнаха написав Петро Франко, з образками ... 10
- † **Відродження**, роман Льва Толстоя, переклав Василь Сімович, з портретом автора і з передмовою перекладчика. Друге, виправлене, з текстовою реставрацією Б. Боднарського зрівняне видання. Три частини в двох томах. Брош. 2.25, опр. ... 2.75
- † **Від себе не втечеш**, оповідание Марка Вовчка 20
- **Вільний чоловік** і инші оповідання, Ст. Костіва 40
- **Вічевий співаник** ... 5
- * **Вічний Жид** ... 10
- † **В затінку й на сонци** та инші оповідання, нап. Юрій Кміт, брош. 35, опр. ... 50
- * **В неділю рано зілле копала**, оповідание О. Кобилянської ... 75
- **Вода в природі.** — Умірковании та щирий, В. Винниченка. — Заграй. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі ... 20
- † **Вступ до метафізики**, нап. Анрі Берґсон, пер. Евген Яворовський ... 35
- * **В тумані**, оповідание, Л. Андреєва ... 20
- † **Всесильний доляр**, оповідание А. Хомика, пер. Н. Суровцова ... 45
- † **Гайдамаки** Тараса Шевченка, видання ілюстроване артистом А. Г. Сластьоною, велика настільна книга (13x17 цалів), в карт. оправі 3.50, в полот. оправі 5.00, в люкс. оправі ... 6.00
- † **Гайдамаки** Т. Шевченка ... 50
- * **Галицькі анекдоти**, гумористичні оповідання, Мст. Руса ... 10
- † **Галичина в життю України** др. М. Лозинського ... 25
- * **Галка смерти.** Свобідно за Марк Твейном переклав В. Держирука ... 5
- * **Гарна історія о терпеливій Олені**, доньці Антонія, турецького цісаря з Константинополя .. 20
- **Гаси огонь, поки не розгорівся** й инші оповідання ... 20
- * **Герой капіталу** Антона Сінклера (переклала Н. Романович) ... 30
- **Гетьман Мазепа.** Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями ... 25
- * **Гіпнотизм і суґґестія** в 2-ох частях ... 40
- † **Голод**, оповідание, В. Винниченка ... 5
- † **Гордий цар.** Про царенка Івана та чортову дочку, українські народні казки (зі збірника І. Рудченка), з 5-ма малюнками Ю. Магалевського ... 20
- † **Гостинці**, збірка фейлєтонів, Миколи Синежупанця ... 25
- † **Граматика української мови** для самонавчання та в допомогу шкільній науці. Друге видання з одмінами й додатками. Написав др. Василь Сімович. Брош. 3.25, в полот. оправі 3.75
- ** **Грішники**, роман-хроніка, О. Я. Кониського 80
- * **Гумор і сатира** ... 25
- † **Гуморески**, нап. А. Аверченко, пер. з російського, брош. ... 20
- **Гуцули й Гуцульщина** Г. Хоткевича ... 25
- **Геновефа**, оповідание про княжну невинно засуджену на смерть ... 30
- † **Геновефа**, оповідание для народу, переповів Антін Яворівський, з численними образками 35
- † **Голем**, оповідание, Г. Майрінка (переклав В. Левицький). Брошур. 1.25, в оправі ... 1.50
- * **Дарвінізм** Еміля Ферріера (переклад з франц.) 80
- **Два брати** (з байок) Братів Ґріммів ... 15
- * **Два мужі — одна жінка**, оповідание Е. Золі (переклав Ом. Ревюк) ... 20
- * **Дві могилі**, оповідание з сибірського життя І. Королевського ... 10
- * **Дві староруські повісти про св. О. Николая**, нап. др. В. Щурат, з 3-ма ілюстраціями ... 10
- * **Девять братів і десята сестриця Галя**, Марка Вовчка ... 20
- † **Девять братів і десята сестриця Галя**, оповідание Марка Вовчка ... 20
- **Де любов, там і Бог**, оповідание, гр. Л. Толстоя (переклав Ю. Сірий) ... 15
- † **Дещо про гроші** ... 10
- * **Диявольська справа**, або Як ксьондз Шмідт замордував Анну Авмілер ... 25
- * **Для домашнього огнища**, повість, І. Франка 85
- * **Доля України**, вірші, Дм. Штогрина ... 35
- * **Домашня кухня**, або як варити і печи, Леонтини Лучаківської, в оправі ... 1.00
- * **Домашний лікар**, М. М. Белеґая ... 75
- † **Достойно есть**, збірка в Шевченкові роковини 15
- † **Думки** Тараса Шевченка ... 20
- **Дяк**, оповідание, Марка Вовчка ... 20
- † **Дужими помахом крил**, роман А. Крушельницького. Перший том 45 цнт., перший том друга частина 45 цнт., другий том перша частина 50 цнт., другий том друга частина 50 цнт. Всі чотири книжки ... 1.90
- * **Еволюція в образках**, Д. Гирда ... 1.25
- * **Евстахій**, повість з перших віків християнства, Христофа фон Шміда ... 30
- † **Електричність**, Н. Р. Кембела ... 35
- * **Есперанто**, український підручник міжнародної мови ... 40
- * **Єзуїтська преподобниця**, історичне оповідание, Ор. Левицького ... 25
- * **Єлисавета**, мучениця на царськім престолі, з німецького переклав М. П. Б. Ясенівський 60
- * **Жителі Марса**, Вол. Гериновича ... 10
- **Життє, зарібки, організації і т. п. в Злучених Державах** ... 15
- * **Житепись чорта**, М. Шустакевича ... 15
- **Жінка і її значінне в суспільнім життю.** — Сільський хірург (3 ілюстрації). — Смерть отамана. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі ... 15
- **Жовнір; Оферма**, оповідання з військ. життя 10
- † **Завдання нової школи**, нап. др. Густав Вінекен 10
- **За вольности України** Яр. Весоловського ... 5
- † **Залісе**, повість Осипа Маковея, друге справлене видание, брош. ... 1.00
- † **Замітки про сільське господарство** Вол. Нікольського ... 35
- † **Записна книжка**, оповідание, В. Винниченка 5
- * **Запорожська слава**, історичне оповідание, А. Кащенка ... 50
- † **Запорожці**, казка Івана Нечуя Левицького ... 20
- * **За рідний край**, оповідание з часів Хмельниччини, Н. Бурлаки ... 30
- **За сестрою**, оповідание з козацької старини, Андр. Чайковського ... 35
- † **Захар Беркут**, образ громадського життя Карпатської Руси в XIII. віці, повість Івана Франка, опр. ... 1.50
- † **Збірка „Вільного Слова"** за перший рік видання в полоні 1916 року ... 10
- * **Збірка оповідань для української молодіжи** .. 40
- **Збірка повісток** ... 10
- † **Збірник народних пісень і дум**, брош. 50, опр. 65
- † **З вершин і низин**, збірник поетичних творів Івана Франка. В додатку „Зівяле листє" й „Великі роковини". У біографічнім нарисі Івана Франка (нап. Василь Верниволя) є 14 ілюстрацій, в оправі ... 3.40
- † **Звідки взялися і що значать назви „Русь" і „Україна"**, др. Л. Цеґельського ... 30
- † **З Дніпра на Дунай**, оповідання для юнацтва з часів скасування Запорожської Січі, А. Кащенка, видання 3-те ... 40
- † **Земля**, повість Ольги Кобилянської, опр. ... 2.00
- **З життя первісного чоловіка**, про життя первісних і сучасних дикунів ... 35
- † **З журбою радість обнялась**, збірка віршів, О. Олеся ... 60
- † **З культурного життя України**, нап. др. Зенон Кузеля ... 10
- * **З ласки родини**, повість в 3-ох частях, др. А. Чайковського ... 1.50
- † **Змагання**, оповідание, А. Крушельницького ... 90
- **Знанне життя**, др. С. Демидчука ... 30
- † **Зоольогія** для вищих початкових шкіл та ґімназій з багатьома малюнками та барвними таблицями, нап. др. Іван Раковський, брош. 50 опр. ... 75
- **З років війни**, сатиричні ілюстрації з европейської війни, оповідання і инше про старий край і Америку ... 30
- * **З теренів европейської війни**, що діялось і діесь в нашім рідним краю ... 50
- * **З фільософії політики**, нап. др. А. Крістензен, пер. Мих. Лозинський ... 65
- † **Знак чотирох**, дитективний роман, нап. Конан Дойл ... 75
- * **Іван Дурак** та инші оповідання, гр. Л. Толстоя .. 25
- * **Іван Франко**, біографічно-літературний нарис 20
- * **Із звірячого царства**, перша сотня найкращих казок. Зібрав В. Держирука ... 20
- * **Ікона Пречистої Діви**, оповідание для народа, нап. Хрістоф фон Шмід, пер. Вас. Мереньків 10
- **Ілюстрована збірка.** Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана запорожським козакам. — Відповідь запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти ... 20
- * **Ілюстрована історія України**, в 2-ох томах, М. Грушевського, в оправі ... 3.25
- * **Ілюстрована свята інквізиція**, страшна смерть за віру в Бога ... 50
- * **Ілюстроване українське письменство в житєписах**, др. М. Пачовського ... 35
- * **Індустріяльний юніонізм** Даниїла де Леон і Промова В. Дебса ... 25
- † **Інститутка**, оповідание Марка Вовчка ... 20
- * **Історія боротьби віри з наукою** Дж. Дрепера (переклав з англійського М. Павлик) ... 1.50
- † **Історія Греції та Риму** для школи й самонауки, з 46 малюнками й 3 картами, написав М. О. Ковалевський ... 65
- **Історія заложения Злучених Держав Північної Америки.** — Самсон. — До тих, що сміються з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі ... 15
- * **Історія Московщини до Петра Великого** ... 40
- * **Історія о золотокрилім лицарю** ... 10
- * **Історія про гарну Магельону**, оповідание з давних часів, і **Про злодія у селі Гаківниці**, оповідание, П. Куліша ... 25
- * **Історія про Луця Заливайка**, Ів. Наумовича ... 30
- * **Історія про сироту Івася** ... 20
- * **Історія України-Руси**, з образками, нап. Олександер Барвінський, з додатком ґеоґрафії українських земель ... 40
- † **Історія української громади в Раштаті**, нап. Омелян Терлецький, з ілюстраціями ... 1.75
- † **Казки братів Ґріммів**, з переднім словом, портретом автора і малюнками в тексті ... 20
- † **Казки братів Ґрімм** в чотирох томах з 180 малюнками, том І. ... 60
- † **Казки Вільгельма Гауффа**, з 86-ма малюнками, частина перша (шість казок) ... 60
- † **Казки Вільгельма Гауффа**, з 82-ма малюнками, частина друга (пять казок) ... 60
- **Казки про Циганів** ... 10
- † **Казки Бехштайна**, ч. 1 ... 50
- † **Казки Бехштайна**, ч. 2 ... 50
- † **Кайдашева сімя**, повість Івана Нечуя Левицького, з портретом автора і з передмовою Василя Верниволі, опр. ... 1.50
- * **Каменярі**, журнал студентського кружка за рік 1919 ... 1.00
- * **Камінна душа**, повість, Гната Хоткевича ... 1.50
- * **Карл Маркс**, його життє і наука, Еміля Гекера 15
- * **Кармелюк і Невільничка**, оповідания Марка Вовчка ... 20
- † **Кармелюк, Невільничка**, народні оповідания Марка Вовчка ... 20
- * **Катихизм** християнсько-католицької релігії, третий наклад ... 30
- * **Кльод Ґе** і другі оповідання ... 20
- * **Кляса проти кляси**, Л. Мартова ... 5
- † **Книжка про Німеччину.** Німецький край, німецька праця, німецька культура. З причинками звісних осіб німецького життя і з багатьома ілюстраціями. В картон. оправі ... 1.00
- * **Кобзар** Т. Шевченка (в 1-ім томі) ... 1.00
- * **Кобзар** Т. Шевченка (в 2-ох томах) ... 1.50
- † **Кобзар Тараса Шевченка**, з портретом автора, сторін XVI+707, опр. ... 2.50
- * **Козацька пімста**, оповідание з козацької старовини, А. Чайковського ... 30
- † **Козацька помста**, оповідания з козацької старовини, Андрія Чайківського, друге видання .. 40
- * **Коли зійшло сонце**, оповідание з 2.000 року, П. Крата ... 30
- † **Коляди або пісні на Рождество Христове**, одиноке на народню мову поправлене видание 20
- **Коляди і щедрівки на Різдво Христове і Богоявлення**, з додатком пісень страстних, воскресних і инших пісень церковних ... 25
- † **Контрасти**, нарис, В. Винниченка ... 10
- * **Коротка історія библійна**, Старий і Новий Завіт 50

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моні-ордер. Книжок на C. O. D. не висилаеться. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки, коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖИЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або експресовий моні-ордер на імя, яке подаємо у повисшій адресі.

„SVOBODA". 83 Grand Street. Jersey City. N. J.